

Asiantuntijalausunto, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta HE 116/2025 vp

Helsinki kiittää kutsusta kuulemiseen liittyen hallituksen esityksiin eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta ja lausuu työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle seuraavaa:

Helsingin keskeisimmät huomiot lakiesityksistä ovat:

- **Työvoimaviranomaisten pystyttävä keskittymään pääasialliseen tehtäväänsä, työllisyyden edistämiseen**

Helsinki ei kannata ehdotusta, jossa velvoitetta ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi laajennetaan koskemaan myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole työkykyisiä heille annetun lääkärin lausunnon mukaan. Hallituksen esityksen mukaan muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä työllisyysvaikutuksia, jolloin muutoksen koko peruste näyttäytyy epätarkoituksenmukaisena.

Hallituksen esityksenkin mukaan lääkärin työkyvyttömäksi toteamilla henkilöillä on merkittäviä työ- ja toimintakyvyn puutteita, jolloin he eivät tosiasiallisesti ole työmarkkinoiden käytettävissä. Työttömyysetuus on vastikkeellinen etuus, jota saadakseen henkilön on oltava työmarkkinoiden käytettävissä. Samoin työvoimapalveluiden peruseriaatteena on edistää työmarkkinoiden käytettävissä olevien henkilöiden työllistymistä. Henkilöiden ohjaaminen työttömyysturvan ja työvoimapalveluiden piiriin vain toimeentuloon liittyvien perusteluiden vuoksi on ristiriidassa koko palvelujärjestelmän tarkoituksen kanssa.

Työnhakijan palveluprosessia säädellään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa erittäin yksityiskohtaisesti. Resurssien käytön ja vaikuttavuuden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista tarjota palveluprosessin mukaista palvelua asiakkaille, joilla on niin merkittäviä työ- ja toimintakyvyn puutteita, etteivät he ole työllisyyspalvelujen tai monialaisen työllistymistä edistävän yhteistyön keinoin tuettavissa töihin tai koulutukseen. Kuntien toteuttamien työvoimapalveluiden ensisijainen tehtävän tulisi olla työllisyyden edistäminen mutta esitetty muutos pakottaisi jälleen kuntia ohjaamaan rajallisia työllisyyspalveluiden resurssejaan toimiin, jotka eivät tuota työllisyysvaikutuksia.

- **Kunnan rahoitusosuuden lisäämiselle ei perusteita**

Esityksen mukaan kuntien rahoitusosuutta perustoimeentulotuesta ehdotetaan nostettavaksi 50 prosentista sataan prosenttiin sellaisten 18–24-vuotiaiden toimeentulotuen saajien osalta, joiden perheessä ei asu muun ikäisiä henkilöitä.

Helsingin kaupunki vastustaa ehdotusta kuntien rahoitusvastuun korottamisesta. Rahoitusvastuun muutos ei vastaa lakiesityksen tavoitteena olevaan nuorten aktivoimiseen ja hyvinvoinnin parantamiseen eikä lisää nuorten työllistymistä tai koulutukseen osallistumista eikä sitä siksi ole tarkoituksenmukaista toteuttaa. Rahoitusvastuun muutos ei myöskään tuo kunnille lisävälineitä nuorten ohjaukseen eikä siten tue nuorten aseman parantamista. Etenkin lyhyet, alle puoli vuotta kestävät nuorten toimeentulotukijaksot ovat tilapäisiä, eivätkä kunnat voi niihin palveluillaan suoraan vaikuttaa.

- **Työvoimaviranomaisten tehtävien lisääminen kompensoitava täysimääräisesti valtionosuuksien nostolla**

Hallituksen esityksen vaikutusten arvioinnin mukaan työvoimaviranomaisen tehtävät lisääntyvät esitettyjen muutosten myötä. Muutokset lisäävät työnhakijaksi ilmoittautuneiden määrää. Lisäys koostuisi henkilöistä, jotka eivät ole tosiasiallisesti työmarkkinoiden käytettävissä merkittävien työ- ja toimintakyvyn puutteiden vuoksi. Heillä arvioidaan esitysluonnoksessakin olevan ongelmia työvoimaviranomaisen asioinnin kanssa sekä korostunut palvelutarve intensiivisemmälle työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kelan yhteistyössä toteuttamalle monialaiselle palvelulle.

Kun työvoimaviranomaisen tehtäviä laajennetaan, tulee syntyvät kustannukset kompensoida kunnille. Työvoimaviranomaisen tehtävien laajentamista ehdotetaan toimeentulotukiuudistuksen ohella myös valmisteilla olevassa yleistuen sääntelyssä. Kummankaan ehdotuksen osalta lisääntyneitä tehtävien toteuttamiseksi ei esitetä lisäystä kuntien peruspalveluiden valtionosuuteen. Samaan aikaan valmistelussa olevan työnhakijan palveluprosessin muutosten myötä kuntien peruspalveluiden valtionosuutta ehdotetaan leikattavaksi, koska työvoimaviranomaisen tehtävät laskennallisesti vähenisivät.

- **Työllisyyspalveluiden resurssit eivät riitä**

Kelan työikäisten toimeentulotuen saajien määrä Helsingissä oli lähes 24 000 henkilöä elokuussa 2025. Näistä arviolta 9% on osa-aikaisessa työssä ja heillä voi siten olla kevyempi palvelutarve työllisyyspalveluissa. VM:n arvion ja Kelan datan perusteella arvioimme, että Helsingin työllisyyspalveluihin tulisi vuoden 2026 aikana vähintään 9000 uutta asiakasta toimeentulotukilain uudistuksen vuoksi. Maltillisestikin arvioiden tämänhetkisen tiedon perusteella pelkästään Helsingissä vaaditaan ainakin 40 lisä-htv resurssi, jotta näille asiakkaille voidaan taata edes lakisääteinen palvelu.

Lakimuutoksen työllisyysvaikutukset on esityksessä arvioitu keskimääräisen työllisyyspalveluiden asiakkaan tilanteen pohjalta. Kuten lakiesityksessä itsessään todetaan, toimeentulotuella olevien asiakkaiden tilanne on keskivertoväestöä heikompi. Tämän seurauksena arvioitu vaikutus on virheellinen. Lakiesitys ei anna yhdenmukaista tai selkeää kuvaa siitä, kuinka muutosten vaikutus asiakasmääriin on laskettu. Mikäli näiden arvioiden taustalla on vastaavasti käytetty keskivertoasiakkaan polkuja, niin nämä arviot eivät mallinna todellisuutta luotettavasti. Lakiesityksen vaikutukset

työllisyyspalveluihin on kuvattu puutteellisesti, sekä mallinnettu riittämättömillä keinoilla. Tämän seurauksena työllisyysalueiden on mahdoton arvioida lakimuutosten vaikutusta käytännön toimintaan. Samasta syystä on syytä kyseenalaista tulkintaa, että tulevien lakimuutosten vaikutukset olisivat htv-tarvetta vähentäviä.

Asiakkaat eivät välttämättä hyödy lainkaan työllisyyspalveluiden palveluista tai heidän palvelutarpeensa voi olla hyvin suuri, kuten lakiesityksessä toistuvasti nostetaan esiin kohderyhmästä. 40 htv lisäys ei silloin riitä näiden asiakkaiden palvelun turvaamiseksi, puhumattakaan Helsingin noin 76 000 muusta työllisyyspalveluiden asiakkaasta. Toisaalta jos asiakkaita ei pystytä esimerkiksi etuuden osalta palvelemaan riittävän nopeasti, voi sillä olla heijasteilmiöitä muualla yhteiskunnassa.

Helsingissä 16.10.2025

Kunnioittavasti,
Annukka Sorjonen
Toimitusjohtaja

Helsingin työllisyyspalvelut